

ськи і Орія і так створили Голунь. До речі, і площа кожного з обох піврісних Східного та Західного городищ значно більше за площу найбільшого грецького міста на Півдні України – Ольвії.

Враховуючи значимість стародавнього міста як визначної пам'ятки археології, рішенням Полтавської обласної ради від 15 квітня 2005 року було створено комунальну установу «Історико-культурний заповідник «Більськ» Полтавської обласної ради. Відповідно створено музей Більського городища з багатою колекцією археологічних знахідок, включаючи грецькі і скіфські ювелірні вироби, амфори тощо. На місцевості і зараз чудово видно величезні земляні вали до 10 метрів заввишки.

Більське городище має стати одною з головних пам'яток історії України, місцем масових туристичних екскурсій, в тому числі для школярів.

МИКОЛА ДМИТРОВИЧ ПИЛЬЧИКОВ - ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ПОСТАТІ

Таратушка К.О.

Науковий керівник — Рассоха І.М., д-р філос. наук, професор

Микола Дмитрович Пильчиков (1857–1908) – геніальний український вчений, фізик-теоретик, експериментатор, винахідник. Професор Харківського і Одеського університетів, а згодом – Харківського технологічного інституту. Був дійсним членом Тулузької академії наук та Лондонського Фарадеевського Товариства, міжнародного Товариства Електриків та інших вчених товариств Австрії, Бельгії, Німеччини, Франції, Росії, США. Автор біля 100 наукових праць з геофізики, електрохімії, оптики, радіотехніки т.і. Вперше в світі здійснив радіокерування об'єктами та електричний запис звуку. Першим в Україні та Росії розпочав вивчення радіоактивності, фотогальваніки, Х-променів. Микола Пильчиков – автор понад 25 оригінальних приладів та установок, конструктор фонографа, диференційного ареометра, термостата, сейсмографа, рефрактометра, спектрополяриметра т.і.

Народився 9 травня (за старим стилем) 1857 року в Полтаві в сім'ї дворян. Мати померла дуже рано, вихованням та навчанням Миколи займався його батько Дмитро Павлович Пильчиков (1821-1893). Дмитро Пильчиков – і сам по собі видатна особистість, гідна вдячної пам'яті нащадків і зокрема харків'ян. 1846 року познайомився з Тарасом Шевченком і вступив до Кирило-Мефодіївського братства. У 1860–1870-х брав участь у національно-демократичному русі, був членом Полтавської української громади. В 1870-х підтримував зв'язки з

галицькими діячами, та з Михайлом Драгомановим. 1873 року одвіз до Галичини гроші від Єлизавети Милорадович на організацію літературного товариства імені Тараса Шевченка, згодом – Наукове товариство імені Тараса Шевченка, котре існує й нині. Друкувався в журналі «Основа» під псевдонімом К. Шаповал. Помер 5 жовтня (17 жовтня за новим стилем) 1893 року в Харкові. Дмитра Пильчикова вважали своїм духовним наставником Олександр Кониський, Панас Мирний, Іван Карпенко-Карий.

І його син Микола Дмитрович Пильчиков. Микола брав участь у визвольному русі у Полтаві, входив до таємного товариства «Унія», метою якого була боротьба проти колоніальної політики царизму в Україні. Згодом він був членом Харківської української громади, писав та друкував вірші українською мовою у часописі «Складка» під псевдонімом М. П. У 1904 році ректор ХТІ професор М.М. Шіллер відрядував 213 студентів за участь у масових заворушеннях, були також звільнені викладачі, лаборанти, які висловили письмовий протест проти сваволі адміністрації – всього 21 чоловік. У відповідь професор Пильчиков розгорнув громадську кампанію, яка завершилася відновленням всіх звільнених та відставкою самого Шіллера. А ще він чудово грав на скрипці, захоплювався живописом, знав сім мов і робив поетичні переклади.

Працюючи в Одесі Микола Дмитрович проводить перші експерименти з радіоуправління на відстані. На відміну від дослідів Марконі і Попова, які прагнули домогтися якомога більшої відстані для передачі радіосигналу, а також Тесли, який захопився передачею енергії на відстань, Микола Дмитрович намагається знайти відповідь на таке питання: “яким чином бездротову передачу електричної енергії відокремити від пертурбацій, заподіяних електричними хвилями”. Іншими словами, він розробляє прилад, який фільтрує радіохвилі, що доходять до нього, і дає доступ до діючого механізму тільки тим сигналам, які відправив власник приладу. Тобто Пильчиков вперше створив прилад здатний настроюватися на певну хвилю. Кардинальним відкриттям професора М. Пильчикова слід вважати винайдений ним протектор, що захищає прилади – телефон, маяки, семафори, гармати, міни від дії на них електричних хвиль стороннього походження. Це завдання не розв’язав ні Марконі, ні інші західноєвропейські вчені і механіки – про це йшлося ще у березні 1898 року.

Ще однією науково-технічною проблемою, розв’язання якої М. Пильчиковим призвело до найвидатнішого відкриття в галузі фізики радіозв’язку – винайдення способу керування різними механізмами й пристроями по радіо. М. Пильчиков публічно продемонстрував це 5

квітня 1898 року. Це був день зародження радіотелемеханіки. На жаль, першість у цій справі приписується Ніколі Теслі, який подав заявку на патентування радіокерованого судна 1 липня 1898 року, а публічно продемонстрував винахід у вересні цього ж року. Проте Пильчикова журналісти тоді називали “російським Теслою”.

Розробками Пильчикова зацікавилось та почало їх фінансувати міністерство оборони Російської імперії. Йшлося про створення радіокерованих мін тощо. Його деякі пізні роботи залишилися засекреченими. Але ж орденами Святого Володимира 4 ступеня, Святого Станіслава 2 ступеня, Святої Анни 2 ступеня за просто так не нагороджували. Вірогідно, й іноземні розвідки (а у Харкові тоді діяли консульства Німеччини тощо) теж не залишилися байдужими. Отже, помер Микола Дмитрович Пильчиков загадковою смертю в лікарні 19 травня 1908 року від кульового поранення серця. Дійсна причина смерті явно зфальсифікованим слідством не була встановлена. Офіційна версія поліції — самогубство.

Найбільш вражає майже повне забуття професора Пильчикова (як і його батька) після смерті. Іменем цього “українського Тесли” не названо жодного навчального закладу, жодної вулиці чи бодай провулку в Україні. Не відбувалося жодного вшанування його пам’яті на рівні держави або хоча б Харкова чи Одеси. Навіть у Харківському національному університеті радіоелектроніки намалювали галерею видатних вчених-винахідників, де є Попов та інші росіяни, але ж нема Пильчикова...

ГЛОБАЛЬНА УРБАНІЗАЦІЯ ЯК ОБ’ЄКТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Шевцова А.І.

Науковий керівник – Фесенко Г.Г., д-р філос. наук, доцент

У сучасних урбаністичних процесах культура відіграє особливу роль – постає своєрідною проекцією на природний ландшафт й водночас просторовим відображенням накопиченої еволюції культур в певній місцевості. «Культурний ландшафт» міста розглядається не тільки у перспективі техногенних або модифікованих просторів, що слугують інфраструктурою або фоном для колективного існування, а й з метою висвітлити його самобутність.

У Європейській ландшафтній конвенції «ландшафт» визначається як «частина землі», що сприймається мешканцями чи відвідувачами такою, що розвивається у часі під впливом природних сил та людини. Наголошується, що ландшафти є важливим компонентом «середовища